

КЕЙС

ВЕНЕЦІЯ ТА АМСТЕРДАМ: виклики туристифікації

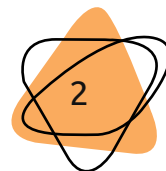

REHERIT

← ПРОЕКТ ФІНАНСУЄТЬСЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Кейс «Венеція та Амстердам: виклики туристифікації» підготовлений для проєкту «ReHERIT: спільна відповідальність за спільну спадщину», що реалізується з 2018 до 2020 року.

Проєкт спрямовано на переосмислення, актуалізацію та розвиток потенціалу культурної спадщини Умані, Львова та інших міст Центральної та Західної України.

Метою проєкту є робота з потенціалом культурної спадщини для економічного, туристичного, культурного та освітнього розвитку міст, налагодження комунікації між органами влади, неурядовими організаціями, місцевими жителями.

Проєкт передбачає підготовку низки аналітичних досліджень щодо ефективного управління місцевою культурною спадщиною у форматі рекомендацій, кейсів та білих книг.

Культурна спадщина, яка нерідко є основним джерелом туристичної популярності міст, зазвичай найбільше страждає через надмірний наплив туристів. Боротьба з негативними наслідками туристифікації забирає чимало ресурсів, а тому тільки відповідальне ставлення до спадщини може зберегти її, і економічний потенціал туризму для міст.

Культурна спадщина зазвичай є магнітом для туристів, і в такий спосіб стає цінним економічним ресурсом. Проте цим ресурсом нерідко зловживають або ж недостатньо відповідально розпоряджаються. **Туристифікацією** називають процес, коли місто стає об'єктом надмірного туристичного споживання й через це втрачає свою первинну особливість і цінність. У містах, де туризм базується на культурній спадщині, туристифікація може негативно впливати на цю саму історичну спадщину, адже її значення спрощується та зводиться тільки до естетичної та розважальної функції. Як наслідок, туристів не цікавить її якісна інтерпретація, а сама спадщина як цінність та актив баналізується й деградує.

Є кілька основних загроз масового туризму для культурної спадщини навіть у тих містах, де вона є основним ресурсом для приваблення гостей.

Фото: Деніель Роберт, Unsplash

Венеція

По-перше, це безвідповідальне використання спадщини й ставлення до неї, унаслідок чого вона страждає від масового напливу туристів. До прикладу, у Венеції, яка є одним із найбільш відвідуваних міст Європи, почали так звану кампанію з детуризму, що має на меті знизити концентрацію туристів у найпопулярнішому центрі, водночас привабити їх до інших цікавих об'єктів поза центром міста. 2017 року міська влада запустила кампанію #EnjoyRespectVenezia,

щоб нагадати туристам про правила поведінки й необхідність збереження історичної та культурної спадщини знаменитого міста. Із весни 2019-го у Венеції діють обмеження для туристів. Їм, зокрема, заборонено купатися в каналах, їсти й пити на землі, сидіти на сходах. За порушення цих правил на них чекає штраф. Улітку того самого року влада Венеції заборонила великим туристичним лайнерам пришвартовуватися біля берегів історичного центру міста.

Іншим прикладом вирішення проблеми туристифікації є Рим, в якому 2019 року ввели заборону сидіти на Іспанських сходах, перетягувати колісні валізи по історичних сходах, купатися у фонтанах, перебувати в публічних місцях без сорочки (верхнього одягу), також уведено інші відповідні обмеження.

По-друге, це виокремлення туристичних і не-туристичних місць, де перші отримують занадто багато уваги та, відповідно, навантаження, а другі залишаються поза фокусом туристів, а тому не можуть розвантажити більш популярні локації. Одна з ознак масового туризму те, що мандрівники й далі їздять у ті самі місця, а не відкривають для себе нові. Це призводить до того, що одні місця є занадто перевантаженими, а інші не можуть розвиватися, адже перші популярніші й перетягують на себе весь туристичний потенціал. Наприклад, Роттердам, який був заснований у той самий період, що й надзвичайно популярний серед туристів Амстердам, є менш відвідуваним містом, хоч він теж має цікаву культурно-історичну спадщину, поєднану із сучасною архітектурою.

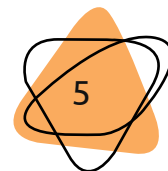
Фото: Редчарлі, Unsplash

Амстердам

Урешті, туристифікація створює спрощене розуміння цінності культурної спадщини та появу стереотипів про популярні місця для відвідин. Після глобальної економічної кризи 2008 року влада столиці Нідерландів Амстердама почала активно розвивати туристичний бренд міста. Так вони сподівалися привабити туристів і в такий спосіб стимулювати економіку, яка цього вкрай потребувала після рецесії. Утім, брендинг міста базувався не стільки на якісній інтерпретації культурної спадщини, скільки на доступних розвагах. Як наслідок, історична спадщина міста випадала з фокусу уваги туристів й почала відігравати другорядну, тільки розважальну й естетичну роль. Дешеві квитки, розвиток онлайн-сервісів для бронювання та шерингової економіки (каучсерфінгу та сервісу Airbnb) й туристична промоція міста у попередні роки спричинила таку кількість відвідувачів, із якою місто інфраструктурно вже не могло впоратися.

До того ж, туристичні розваги порушували звичне життя і спокій місцевих мешканців, адже Амстердам більше відомий не своєю архітектурою, а широким доступом до розваг, які заборонені в інших країнах. Щоб урегулювати цю ситуацію, місцева влада влітку 2018 року запустила кампанію «Насолоджуйся та поважай», яка мала на меті створити комфортні умови для відпочивальників і водночас не порушувати спокій місцевих.

Ще один негативний наслідок туристифікації – це нерівномірне зростання економічної вигоди зі збільшенням кількості гостей міста. Інфраструктура для місцевих, як-от продуктові магазини чи аптеки, поступилася місцем туристичним барам і ресторанам. Унаслідок цього виникає ситуація, коли місто перестає належати його мешканцями, однак фактично стає власністю туристів, а сфера HoReCa у цих містах не працевлаштовує достатньо багато місцевих, бо програє демократичним варіантам поселення. Раніше туризм був більш прибутковим з позицій економічного

ефекту, проте зростання масовості не завжди корелює з підвищенням прибутків міст. Масовий туризм спирається на доступність авіаперельотів (лоукостери й розвиток систем лояльності для пасажирів), житла (couchsurfing, Airbnb) та демократичних форматів харчування (наприклад, one euro bar). Як наслідок, економічний ефект зростає непропорційно до кількості туристів, а тому місцеві бюджети отримують менше, ніж могли б за умов сталого туризму.

Ба більше: для розвитку туризму облаштовують відповідну інфраструктуру – готелі, ресторани, логістичні об'єкти, – які часто привертають більше уваги, ніж власне культурна спадщина міста. До того ж, чимало місцевих ресторанів і розважальних закладів розташовані в історичних будівлях, які так чи так були змінені (перебудовані та відремонтовані) під потреби бізнесу. Невідповідність технологій реставрацій та недотримання будівельних приписів на тлі відсутності ефективного адміністративного та суспільного контролю призводять до втрати цінності таких культурних об'єктів.

Досвід Амстердама й Венеції показує, що проблему туристифікації вкрай важко вирішувати, тому варто відразу розробляти міські й державні політики та програми, які робили б туризм і економічно прибутковим, і сталим, і якісним із погляду культурного збагачення. Виважений підхід до використання культурної спадщини міст і туристичної інфраструктури, що виникає на її основі, та врахування інтересів не тільки туристів, а й місцевих мешканців, допомагає уникнути перетворення культурної сфери міст на суто розважальну.

КОРИСНІ ПОСИЛАННЯ:

Економічний вплив місцевої культурної спадщини <https://reherit.org.ua/material/ekonomichnyj-vplyv-mistsevoyi-kulturnoyi-spadshhyny/>

How Amsterdam is fighting mass tourism <https://www.dw.com/en/how-amsterdam-is-fighting-mass-tourism/a-47806959>

Amsterdammers v tourists: 'It's worst when they throw up in your plant box' <https://www.theguardian.com/cities/2017/nov/01/amsterdam-tourists-worst>

How touristification is destroying European cities <https://www.bondora.com/blog/how-touristification-is-destroying-european-cities/>

Social Vulnerability and Touristification of Historic Centers <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/16/4478>

Touristification in historic cities: Reflections on Malaga https://www.researchgate.net/publication/334429636_Touristification_in_historic_cities_Reflections_on_Malaga

Detourism: travel Venice like a local <https://www.venezianaunica.it/en/content/detourism-venezia>